

КОЛОВЕЙЧУК Х. Б.,
магістрант
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

УДК 342.1

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ НАДАННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ В УКРАЇНІ

В статті розкрито порядок надання благодійних пожертв військовослужбовцям фізичними та юридичними особами. Звертається увага на наявність у Законі України «Про гуманітарну допомогу» протиріч та прогалин, які не дозволяють отримати гуманітарну допомогу військовим із-за кордону. Даються пропозиції щодо їх усунення.

Ключові слова: благодійна допомога; мобілізаційна підготовка та мобілізація; гуманітарна допомога; митний тариф.

В статье раскрывается порядок предоставления благотворительных пожертвований военнослужащим физическими и юридическими лицами. Обращается внимание на наличие в Законе Украины «О гуманитарной помощи» противоречий и пробелов, которые не позволяют получить гуманитарную помощь военным из-за границы. Даются предложения по их устранению.

Ключевые слова: благотворительная помощь; мобилизационная подготовка и мобилизация; гуманитарная помощь; таможенный тариф.

The article reveals the order of military donations by individuals and legal entities. Attention is drawn to the existence of the Law of Ukraine «On Humanitarian Aid» contradictions and gaps that do not allow the military to receive humanitarian assistance from abroad. Are given suggestions for their removal.

Key words: charity; mobilization preparation and mobilization; humanitarian assistance; Customs Tariff.

Вступ. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є конституційним обов'язком громадян України [1]. Україна, говориться в ст. 17 Основного Закону, «враховуючи необхідність забезпечення власної воєнної безпеки та оборони, усвідомлюючи свою відповідальність у справі підтримання міжнародної стабільності, має Збройні Сили України з необхідним рівнем їх бойової готовності та боєздатності» [1]. Крім того, у ч. 2 ст. 17 Конституція України зазначає, що забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України є основним обов'язком й відповідних військових формувань та правоохоронних органів держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом [1], зокрема Законом України «Про Збройні Сили України» [2], Законом України «Про оборону України» [3] та Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [4]. Зокрема, ч. 1 ст. 3 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» встановлено, що мобілізаційна підготовка та мобілізація є складовими частинами комплексу заходів, які здійснюються з метою забезпечення оборони держави [4].

Постановка завдання. В умовах, що склалися в нашій державі, виникає потреба мобілізації громадян до Збройних Сил України. Збільшуючи чисельність військових формувань в Україні, держава стикається з іншою проблемою, а саме – неспроможністю фінансового забезпечення військовослужбовців. Хоча Верховна Рада України в Заяві «Щодо захисту конституційних прав військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань» і взяла на себе зобов'язання зробити все необхідне для правового та соціального захисту цих осіб [5], проте, без залучення матеріальних ресурсів з інших джерел реалізувати дане положення неможливо, оскільки в даний час державний

бюджет України не може забезпечити фінансуванням навіть соціально захищені статті. У зв'язку з цим Парламент прийняв Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення матеріально-фінансового забезпечення обороноздатності держави», яким вніс зміни до низки законодавчих актів щодо джерел фінансування потреб національної оборони держави. Сутність змін полягає в наступному: фінансування Збройних Сил України, мобілізаційної підготовки та/або заходів з мобілізації, підготовки до збройного захисту держави може здійснюватися додатково за рахунок благодійних пожертв фізичних та юридичних осіб у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [6]. Кабінет Міністрів прийняв Постанову «Про питання грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період» і тим самим зрівняв їх права в питаннях грошового забезпечення з правами осіб офіцерського, рядового, сержантського та старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом [7]. Цією Постановою Кабінет Міністрів засвідчує, що усі без виключення військовослужбовці, на рівних умовах, мають право на отримання грошової допомоги як з боку держави та благодійних організацій, так і з боку благодійних пожертвувань фізичних чи юридичних осіб.

Результати дослідження. З прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення матеріально-фінансового забезпечення обороноздатності держави» були внесені зміни не тільки у Закон України «Про Збройні Сили України», Закон України «Про оборону України», а й в Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації». Відтепер, зазначає ч. 2 ст. 3 Закону «Про благодійну діяльність та благодійні організації» благодійні організації мають право надавати матеріальну, фінансову чи іншу допомогу для сприяння обороноздатності та мобілізаційній готовності країни, захисту населення в надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного стану [8]. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення матеріально-фінансового забезпечення обороноздатності держави» право надавати благодійні пожертви мають також фізичні та юридичні особи [6]. І це безумовно є позитивним кроком вперед, бо дає можливість вирішити невідкладні питання за умови відсутності бюджетних коштів. Проте, порядок надання благодійних пожертв фізичними та юридичними особами військовослужбовцям чітко не визначається чинним законодавством.

Так, з позиції цивільного законодавства, безоплатна передача юридичній особі або державі коштів чи іншого майна може бути даруванням або пожертвою. Остання відрізняється від дарування тим, що дарунок передають одержувачу для досягнення ним певної, наперед обумовленої мети (ч. 1 ст. 729 Цивільного Кодексу України). Тож формально підприємства в більшості випадків матимуть справу з пожертвою. А до таких дій необхідно застосовувати положення про договір дарування, якщо інше не встановлено законом (ч. 3 ст. 729 ЦКУ). Зауважимо, що ч. 5 ст. 719 Цивільного Кодексу вимагає укладати договір дарування валютних цінностей на суму, що перевищує 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (850 гривень) у письмовій формі та нотаріально його посвідчувати, якщо ж сторони не дотримуються вимоги закону про нотаріальне посвідчення договору, то такий договір вважається недійсним з моменту його вчинення (ч. 1 ст. 220, ч. 1 ст. 236, ч. 2 ст. 215 ЦКУ) [9]. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» говорить протилежне: згідно з положенням ст. 6 благодійною жертвою визнається безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність бенефіціарів для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності. З цього випливає, що благодійна жертва валютних цінностей не підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню [8]. Враховуючи те, що до благодійників, у даному випадку, ч. 5 ст. 1 цього Закону відносить, як благодійних організацій, так і фізичних чи юридичних осіб [6], то останні мають повне право на рівні з благодійницькими організаціями не посвідчувати нотаріально договори благодійних пожертв.

Виникає потреба врегулювати норми цивільного законодавства з правовими положеннями закону про благодійництво, та дозволити фізичним і юридичним особам здійснювати благодійні пожертви на користь військовослужбовців без посвідчення в нотаріальній формі договорів пожертви, тобто внести відповідні зміни до ч. 5 ст. 719 Цивільного Кодексу України.

Окрім благодійної допомоги, Збройні Сили України та інші військові формування наділяються правом на отримання гуманітарної допомоги [6]. Ст. 4 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення матеріально-фінансового забезпечення обороноздатності держави» вносить зміни в ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу» [6], а саме, що гуманітарна допомога може надаватися для підготовки до збройного захисту держави та її захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту [10].

Відповідно до ч. 4 ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу» отримувачами гуманітарної допомоги можуть бути: а) підприємства громадських організацій інвалідів, ветеранів війни та праці; б) благодійні організації; в) громадські організації інвалідів, ветеранів війни та праці, Товариство Червоного Хреста та його обласні організації; г) релігійні організації; д) реабілітаційні установи для інвалідів та дітей-інвалідів, які мають відповідну ліцензію [10].

Перераховуючи класифікацію видів юридичних осіб, які мають право на отримання гуманітарної допомоги, Закон «Про гуманітарну допомогу» залишає поза увагою Міністерство оборони України. Враховуючи те, що тільки Міноборони є уповноваженим органом з питань прийняття гуманітарної допомоги, відповідно до ст. 1 Постанови Верховної Ради України «Про режим використання грошових благодійних пожертв на матеріально-технічне та медичне забезпечення Збройних Сил України та Національної Гвардії» [11], то не закріплення останнього в переліку отримувачів гуманітарної допомоги позбавляє права військовослужбовців отримати допомогу із-за кордону.

У зв'язку з цим іноземні представництва маючи змогу надати матеріальну підтримку військовим в Україні стикаються з проблемою відсутності уповноваженої особи, чи то фізичної, чи то юридичної, яка б була наділена правом не тільки прийняти таку допомогу, але і передати її в подальшому на військові потреби так, щоб це не суперечило ані законодавству тієї країни, яка надає фінансову допомогу, ані чинному законодавству України.

Постає питання: чи варто взагалі надавати право розподіляти благодійні пожертви Міністерству Оборони України? Адже, як показує практика, не всі кошти, які були перераховані на рахунки Міноборони, оперативно спрямовувалися на потреби військових в Україні. Так, у рамках акції «Підтримай Українську армію» на банківські рахунки Міністерства оборони України станом на початок червня надійшло близько 128 млн гривень від юридичних та фізичних осіб для допомоги Збройним силам України. Проте, через бюрократичну волокиту грошові перекази на матеріально-технічне та медичне забезпечення Збройних сил України були використані за призначенням лише після втручання громадськості.

Разом з тим, ми бачимо ситуацію, коли військові не забезпечуються не те що технічними засобами, але й продуктами харчування. У зв'язку з цим, варто створити окрему благодійну організацію, діяльність якої спрямовувалася б лише на забезпечення потреб української армії. На законодавчому рівні закріпити за нею право отримувати гуманітарну допомогу за умови подальшого її розподілення на підтримку військовослужбовцям. Вищим органом управління в такій організації повинна бути Наглядова Рада, до складу яких входили б представники благодійної організації, уповноважені особи Міністерства Оборони України, а також органи фінансового контролю. Такий перелік вищезазначених суб'єктів дасть можливість більш ефективно здійснювати контроль та нагляд за цільовим використанням благодійних пожертв.

Ще одне питання, яке потребує законодавчого врегулювання, стосується порядку переміщення через митний кордон України засобів індивідуального захисту для військовослужбовців. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про митний тариф України», митний тариф є невід'ємною частиною цього Закону та містить перелік ставок загальнодержавного податку – ввізного мита на товари, що ввозяться на митну територію України [12]. До цього переліку віднесені й такі засоби індивідуального захисту для військових, як бронжилети та каски.

Верховна Рада України внесла зміни до Закону України «Про здійснення державних закупівель» і таким чином спростила процедуру закупівлі засобів захисту для військових [13]. Відтепер цей строк становить 7–12 днів. Проте, скорочення строків, аж ніяк не означає скасування мита на цей вид товарів під час переміщення їх через митний кордон України. У зв'язку з цим на митному кордоні України прослідковувалась така ситуація коли жителі прикордонних районів одягали на себе каски і бронжилети при перетині українського кордону, щоб уникнути оплати мита на засоби захисту для українських військових [14].

Тому, ми пропонуємо на період антитерористичної операції скасувати ввізне мито на такий вид товарів, як бронжилети та каски, що ввозяться на територію України.

Висновки. Таким чином, для оперативного забезпечення власної воєнної безпеки і оборони, та належного захисту життя і здоров'я громадян необхідно: врегулювати ч. 5 ст. 719 Цивільного Кодексу України з правовими положеннями Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», що значно спростить порядок надання благодійної пожертви не тільки благодійним організаціям, але і фізичним та юридичним особам; закріпити в ч. 4 ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу» норму, яка б надала право і благодійним організаціям, зареєстрованим відповідно до законодавства

України, отримувати благодійні пожертви та гуманітарну допомогу для забезпечення обороноздатності Української держави, а також прийняти зміни до діючого законодавства, яке б скасувало ввізне мито не тільки на такі засоби захисту для військовослужбовців, як бронежилети та каски, але й інші товари першої необхідності: харчування, медикаменти та інше.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 № 254/96 – ВР (зі змінами та доповненнями) // ВВР. – 1996. – № 30.
2. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 // Відомості ВРУ № 1934–ХІІ [електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.
3. Про оборону України : Закон України від 06.012. 1991 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 1932.
4. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993. – № 3543–ХІІ.
5. Про заяву Верховної Ради України щодо захисту конституційних прав військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, осіб рядового і начальницького складу та інших працівників органів внутрішніх справ України, які беруть участь в антитерористичній операції, направленої на захист незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, мирного життя українських громадян : Постанова ВРУ від 16.04.2014 // Відомості ВРУ № 1215–VII.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення матеріально-фінансового забезпечення обороноздатності держави : Закон України від 08.04.2014.// Відомості ВРУ № 1190–VII.
7. Питання грошового забезпечення військовослужбовців, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.04.2014 № 11.
8. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 № 5073–17 // Відомості Верховної Ради України. – 2012.
9. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435–IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
10. Про гуманітарну допомогу: Закон України від 22.10.1999 // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 51.
11. Про режим використання грошових благодійних пожертв на матеріально-технічне та медичне забезпечення Збройних Сил України та Національної гвардії України : Постанова Верховної Ради від 16.04.2014 № 1216–VII.
12. Про митний тариф України : Закон України від від 19.09.2013 // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 584–VII.
13. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 10.04.2014 // Відомості Верховної Ради України. – № 1197–VII.
14. МВС хоче зняти мито на ввезення бронежилетів в Україну [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://ipress.ua/news/mvs_hoche_znyaty_myto_na_vvezennya_bronezhyletiv_v_ukrainu_70006.html.

